

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

634

STADI ZA KAZI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2002

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Vikokotozi **haviruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
4. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Bainisha faida nne za kufundisha wanafunzi kwa vitendo katika somo la Stadi za Kazi.

Kufundisha kwa vitendo kunasaidia wanafunzi kuelewa dhana kwa urahisi kwa kuwa wanaona na kufanya hatua moja kwa moja badala ya kusoma au kusikia maneno pekee.

Huchangia kuongeza ubunifu na stadi za mikono kwa kuwa mwanafunzi anapofanya mwenyewe, anaweza kujaribu mbinu tofauti na kupata uzoefu wa kweli.

Huhimiza ushirikiano wa kikundi kwa kuwa mazoezi ya vitendo mara nyingi hufanyika kwa kikundi, hivyo wanafunzi wanajifunza kushirikiana na kushirikiana.

Kufundisha vitendo huongeza hamasa na umakini wa mwanafunzi kwa kuwa mafunzo ni ya kuvutia na yanawashirikisha moja kwa moja katika mchakato wa kujifunza.

2. Taja vigezo vinne vinavyotakiwa kuzingatiwa wakati wa kuchagua zana za ususi.

Ubora wa kifaa au zana ni muhimu kuhakikisha ina maisha marefu na inafanya kazi kwa ufanisi bila kuharibika mara kwa mara.

Usalama wa kifaa ni muhimu ili kuepuka ajali au majeraha kwa mwanafunzi au mfanyabiashara anapotumia zana.

Urahisi wa kutumia kifaa husaidia mwanafunzi au mfanyabiashara kutumia zana bila kuwa na ugumu wa kiufundi mkubwa.

Uwezekano wa kifaa kushirikisha ubunifu, yaani kuweza kutumika kwa njia mbalimbali kulingana na kipaji au kazi inayofanywa.

3. Eleza sababu nne za kupanga bajeti kabla ya kuanzisha mradi mdogo wa biashara.

Kupanga bajeti kunasaidia kuamua kiasi cha fedha kinachohitajika kwa malighafi, vifaa na gharama nyinginezo.

Huhakikisha mradi hauendi zaidi ya uwezo wa kifedha wa mwanafunzi au mfanyabiashara mdogo.

Husaidia kupunguza upotevu wa rasilimali kwa kupanga matumizi sahihi ya fedha na vifaa.

Kupanga bajeti kunarahisisha ufuatiliaji wa mapato na matumizi, hivyo kurahisisha tathmini ya mafanikio ya mradi.

4. Orodhesha aina nne za vifaa vya kupimia nguo katika ushonaji.

Tape measure hutumika kupima urefu, upana na vipimo vya nguo.

Rula hutumika kupima vipande vya mstari na kuhakikisha mistari ya ushonaji inaendana.

Set square hutumika kuangalia pembe na kuhakikisha mistari ya nguo inalingana kwa usahihi.

Caliper hutumika kupima kipenyo au unene wa sehemu ndogo za nguo ili kuhakikisha usahihi.

5. Kwa kutumia mifano, bainisha matumizi mawili ya mafuta ya kupikia.

Mafuta ya kupikia hutumika kwa kukaanga samaki au nyama, ambayo hutoa ladha na unyevu wa chakula.

Mafuta hutumika pia kupika mboga za majani kama spinachi au sukumawiki ili kuondoa mgando na kuongeza unyevu wa chakula.

6. Fafanua vipengele vitatu vya msingi vya noti za muziki.

Mdundo ni muda au beat ya noti, unaoonyesha jinsi noti inavyopaswa kupigwa kwa wakati maalumu.

Pitch ni sauti ya noti inayofafanua kuwa ni ya juu au ya chini, hivyo kutoa sura au tone ya muziki.

Duration ni muda wa noti inayochukua, ikionyesha muda ambao sauti ya noti inapaswa kudumu.

7. Taja hatua nne za utunzaji wa mazingira zinazohusiana na duka la biashara.

Kusafisha sakafu, rafu na madirisha mara kwa mara ili kuondoa uchafu na kudumisha usafi.

Kutumia ndoo za taka na kupangilia taka ili kuzuia uchafu kuenea na kuathiri bidhaa.

Kuhifadhi bidhaa kwenye nafasi zinazofaa kulingana na aina ya bidhaa ili kuzuia uharibifu.

Kudhibiti wadudu na viumbe wanaoweza kuharibu bidhaa au mazingira ya duka.

8. Bainisha sifa nne za mchoro bora katika sanaa ya kuunda maumbo.

Mchoro bora una uwiano wa vipengele vyake, hivyo kuonekana vizuri na kuvutia macho.

Unakuwa na usahihi wa kipimo na mistari, ikionyesha uelewa wa msanii kwa maumbo yanayounda.

Unakuwa na ulinganifu wa mtindo na rangi au kivuli kinachofanya kazi ionekane ya kipekee.

Una uwazi na uhalisia unaosaidia kufafanua dhana au wazo bila kuchanganya mtazamo wa miona.

9. Eleza tofauti kati ya fundo la kifungo na fundo la ukanda la nguo.

Fundo la kifungo ni ule unaoundwa kwa kubana kitambaa au nyuzi ili kuunda kipande kilichoshonwa au kuunganishwa, mara nyingi kinakuwa kidogo na cha kudumu.

Fundo la ukanda ni ule unaotengenezwa kwa ukanda mrefu wa nguo, unaozungushwa au kufungwa kuunda mpangilio wa mapambo au kuimarisha sehemu ya nguo, mara nyingi ni rahisi kubadilika.

10. Orodhesha sehemu nne za injini ya baiskeli zinazohitaji uangalizi wa mara kwa mara.

Chain au mnyororo unahitaji lubrikeshini na ukaguzi ili kuepuka kuvaa au kuvunjika.

Brake system au breki inahitaji kuangaliwa na kurekebishwa mara kwa mara ili kuhakikisha usalama.

Taya zinahitaji kuangaliwa kwa kuvaa na shinikizo sahihi la hewa ili safari iwe salama.

Pedal na sprocket zinahitaji usafi na lubrikeshini ili kufanya kazi kwa ufanisi na kupunguza msugvano.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

11. Chambua faida tano za kukuza mboga za majani katika bustani ya shule.

Kukuza mboga huongeza upatikanaji wa lishe bora kwa wanafunzi kwani mboga zina vitamini na madini muhimu.

Huhimiza wanafunzi kujifunza stadi za kilimo na uwajibikaji wa kijamii.

Kuchangia uchumi mdogo wa shule kwa kuuza au kutumia mboga zilizopandwa shuleni.

Huhamasisha ufahamu wa mazingira na usimamizi wa rasilimali kama maji, udongo na mbegu.

Kuchangia uhusiano wa kijamii na mshikamano kwa wanafunzi kushirikiana katika shughuli za bustani.

12. Eleza kanuni sita za afya na usalama wa chakula zinazopaswa kuzingatiwa jikoni.

Kusafisha mikono mara kwa mara kabla ya kushughulika na chakula.

Kuhifadhi chakula katika mazingira safi na baridi ipasavyo ili kuzuia ukuaji wa bakteria.

Kutumia vifaa safi na vyenye ubora wakati wa maandalizi ya chakula.

Kutenganisha chakula mbichi na kilichopikwa ili kuzuia uchafuzi wa bakteria.

Kukagua uhalisi na ubora wa malighafi kabla ya kupika.

Kuhakikisha hewa safi na kuondoa uchafu au vumbi unaoweza kuathiri chakula.

13. Fafanua manufaa sita ya ubunifu katika utayarishaji wa vifaa vya kujiifunzia.

Ubunifu husaidia kuunda vifaa vinavyokidhi malengo maalumu ya somo.

Huchochea hamasa ya wanafunzi kwa kuwa vifaa vinavutia na kuvutia macho.

Huhakikisha vifaa vinatumika kwa njia mbalimbali kulingana na mahitaji ya darasa.

Husaidia mwalimu kutumia rasilimali ndogo kufanikisha ufundishaji wa ubora.

Huchangia stadi za mikono na ujuzi wa vitendo kwa wanafunzi.

Huhimiza kufikiri kwa kina na kutatua changamoto za ufundishaji kwa njia za kipekee.

14. Changanua sababu sita za kuweka urembo kwenye bidhaa za ususi.

Urembo huongeza mvuto wa bidhaa, hivyo kuvutia wateja au wanaotazama.

Husaidia kuonyesha ustadi wa mfanyabiashara au msanii, hivyo kuongeza heshima na sifa ya kazi.

Huchochea ubunifu na mawazo mapya katika utengenezaji wa bidhaa.

Husaidia kutofautisha bidhaa na zile za wengine sokoni.

Hufanya bidhaa kuwa ya kudumu zaidi kwa kuzingatia muundo na uwazi wa mabano au rangi.

Huhimiza thamani ya bidhaa kwa kuwa inaonekana ya kipekee na ya kuvutia.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

15. Eleza umuhimu wa mwalimu wa Stadi za Kazi kutembelea maeneo ya biashara na viwanda kwa hatua sita.

Kutoa mwongozo wa vitendo kwa wanafunzi kwa kuona mifumo halisi ya kazi.

Kujifunza mbinu bora za kufanya kazi na matumizi ya mashine au vifaa halisi.

Kuchambua changamoto zinazojitokeza katika utendaji wa viwanda na biashara.

Kuchukua mifano halisi ya bidhaa au michoro kwa matumizi ya kufundisha darasani.

Kuhamasisha wanafunzi kujifunza kwa vitendo na kuendeleza ubunifu.

Kuchangia uelewa wa soko, uhasibu na taratibu za biashara katika ufundishaji wa Stadi za Kazi.

16. Fafanua hatua sita za uandaaji wa somo la Stadi za Kazi.

Hatua ya kwanza ni kuchagua lengo na dhana ya somo, kuhakikisha malengo yanakidhi maelekezo ya mtaala.

Hatua ya pili ni kupanga rasilimali, vifaa na malighafi zinazohitajika kufanikisha somo.

Hatua ya tatu ni kuandaa mpangilio wa mafunzo, hatua kwa hatua ili wanafunzi wafahamu mtiririko wa kazi.

Hatua ya nne ni kuandaa vielelezo, michoro na vifaa vya kuonyesha au kufanyia majaribio.

Hatua ya tano ni kuzingatia usalama na ushirikiano wa wanafunzi kwa kuandaa eneo na vifaa kwa njia salama.

Hatua ya sita ni kupanga tathmini au njia ya kuangalia maendeleo ya mwanafunzi baada ya somo.

17.Kwa kutumia hoja tano, bainisha umuhimu wa mchoro katika fani ya usanii wa picha.

Mchoro hufafanua wazo la msanii kwa uwazi, hivyo mtazamaji anaelewa ujumbe.

Huchangia ubunifu kwa kuwa msanii anaweza kutumia rangi, umbo na mtindo tofauti kuonesha maono yake.

Huhimiza stadi za mikono na umakini kwa msanii katika kuunda maumbo na vipengele vya kazi.

Huchangia mvuto wa kazi kwa kuifanya ione kane ya kipekee na kuvutia macho.

Husaidia kuhifadhi na kuonesha utamaduni au mitindo ya sanaa kwa vizazi vijavyo.

18.Changanua vyanzo vitano vya kugharamia miradi ya Stadi za Kazi shuleni.

Shule yenyewe inaweza kutoa bajeti maalumu kwa ajili ya vifaa, malighafi na vifaa vya ufundishaji.

Wazazi na jamii wanaweza kuchangia kwa fedha au vifaa kusaidia miradi ya wanafunzi.

Serikali inaweza kutoa ruzuku au misaada kupitia wizara husika au miradi ya elimu.

Mashirika yasiyo ya kiserikali yanayohamasisha elimu na stadi za mikono yanaweza kutoa msaada wa kifedha au vifaa.

Biashara ndogo za kijamii zinazozalisha bidhaa zinazohusiana na ufundi zinaweza kushirikiana kwa kutoa vifaa au mafunzo.